

NI MI VSEENO V KAKŠEN SVET BOM ODRASEL

Priročnik za vodenje UNICEF-ovega krožka in izvajanje UNICEF-ovih delavnic v osnovnih šolah

Projektno delo financirata Evropska unija „Za evropsko in odgovorno UNICEF Slovenijo“
in evropskega partnerja na izobrazilni delavnici evropske unije.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE

unicef

Globalna ekonomija – globalna solidarnost: promocija razvojnih ciljev tisočletja je projekt UNICEF-a Slovenija. Zanj smo se odločili, ker se zavedamo odgovornosti naše države, njenih ustanov ter nevladnih organizacij in posameznikov, da skupaj prispevamo k uresničevanju razvojnih ciljev tisočletja. Druga stran globalne ekonomije je namreč globalna solidarnost. To je dejstvo, ki je pogosto zanemarjeno in prezrto.

Enajst let po sprejetju Konvencije o otrokovih pravicah je bila sprejeta Deklaracija tisočletja Združenih narodov, ki od vsake države podpisnice, bogate ali revne, zahteva vključitev v reševanje globalnih problemov, da bi se izboljšali življenjski pogoji vseh prebivalcev našega planeta. Svoje konkretne naloge pri uresničevanju teh ciljev je sprejel tudi UNICEF, ki se že desetletja odziva na stiske in razvojne potrebe otrok, še zlasti v manj razvitih državah.

UNICEF Slovenija je v te aktivnosti vključen od svoje ustanovitve leta 1993. Da bi poglobili svoje delo v dobro otrok in prispevali k uresničevanju razvojnih ciljev tisočletja Združenih narodov, smo se s projektom Globalna ekonomija – globalna solidarnost: promocija razvojnih ciljev tisočletja prijavili na razpis Evropske komisije. S projektom, ki ga bomo uresničevali v letih 2008 in 2009, želimo predvsem okrepiti ozaveščenost širše javnosti in vseh odgovornih v naši državi o pomenu konkretnih dejanj.

Z našim projektnim partnerjem, UNICEF-om Slovaška, želimo izpolniti naslednje cilje:

1. povečati stopnjo ozaveščenosti slovenske in slovaške javnosti o pomenu nujenja mednarodne razvojne in humanitarne pomoči s posebnim ciljem – zmanjšati revščino prek izobraževanja otrok;
2. doseči, da se več kot 70 % slovenske in slovaške javnosti – od tega 30 % otrok v vrtcih, 50 % osnovnošolcev in 20 % srednješolcev – seznani ne le z razvojnimi cilji tisočletja, temveč tudi s potrebo po njihovem uresničevanju v konkretnem življenjskem okolju;
3. sodelovati pri oblikovanju in uresničevanju Nacionalne strategije o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije ter izboljšati zakonodajo pri nujenju razvojne pomoči v Republiki Sloveniji.

V okviru projekta smo pripravili ta priročnik, da vam pomagamo pri uresničevanju naših skupnih ciljev. Priročnik je namenjen vam, spoštovani učitelji in učiteljice, dragi učenci in učenke.

Posebno pozornost smo namenili izvajanju UNICEF-ovega programa izobraževanje za razvoj, ki ga uresničujemo v vzgojno-izobraževalnih organizacijah v Sloveniji. Na podlagi nizozemskega gradiva smo pripravili priročnik za delo s slovenskimi otroki, ki temelji tudi na raziskavi med osnovnošolci in učitelji, ki smo jo izvedli v Sloveniji in na Slovaškem.

S pomočjo priročnika želimo skupaj z vami slovenskim otrokom prikazati življenje otrok po svetu, predvsem v državah v razvoju, in težave, s katerimi se ti otroci spoprijemajo in v katerih potrebujejo tudi našo pomoč. Še več, opozoriti želimo na pomen uresničevanja razvojnih ciljev tisočletja za vse prebivalce tega sveta. Njihovo neuresničevanje najbolj prizadene prav otroke v državah v razvoju. Zato bodo učenci in učenke spoznali življenje otrok v Burkina Fasu in Ruandi, pozneje pa tudi v drugih državah.

PREDGOVOR

Otroci in mladostniki se bodo z izkustvenimi in s socialnimi igrami učili, spoznavali svoje dolžnosti pa tudi pravice (zapisane v Konvenciji o otrokovih pravicah), doživljali enakopravnost, solidarnost, medsebojno pomoč, povezanost z otroki sveta in tudi odgovornost za naše skupno življenje v državi in svetu.

Na UNICEF-u Slovenija menimo, da mladi nimajo dovolj znanja o življenju otrok drugod po svetu. Čeprav se učijo o različnih državah, se premalo ali sploh ne soočajo s konkretnimi življenjskimi razmerami otrok. Z igrami, vajami in zanimivimi zgodbami v priročniku se bodo lažje »zbližali« s svojimi vrstniki, se vživeli v njihovo življenje in hkrati spoznali možnosti in odgovornosti za uresničevanje razvojnih ciljev tisočletja slehernega, otrok in odraslih, doma in po svetu.

Prepričani smo, da je priročnik primeren za samostojno izvajanje delavnic, delo v obliki krožka, vključevanje aktivnosti in posameznih poglavij v razredne ure, ure državljanske vzgoje, zemljepisa in zgodovine. Prav gotovo bo sporočilo priročnika zanimivo tudi za starše učenk in učencev.

Priročnik bomo sproti dopolnjevali, pričakujemo pa tudi vaša razmišljanja in spodbude. Mentorji in mentorice boste prejeli dodatna gradiva v zvezi z razvojnimi cilji tisočletja, filme in delavnice.

Dajemo ga v »uporabo«, da bi se okrepila globalna solidarnost in solidarnost Slovenije z državami v razvoju.

Zora Tomič, prof. soc.
predsednica

KAZALO

UVOD	4
IZHODIŠČA	5
KONVENCIJA O OTROKOVIH PRAVICAH	7
DODATEK I/1: ČLENI KONVENCIJE	9
DODATEK I/2: IGRA 1 – PRAVICE OTROK	14
DODATEK I/2: IGRA 2 – PRAVICE OTROK	15
DODATEK I/3: PESEM (TONETA PAVČKA)	17
DELAVNICA I/1: SPOZNAVANJE KONVENCIJE O OTROKOVIH PRAVICAH	18
DELAVNICA I/2: OPOZARJANJE NA MOŽNE KRŠITVE OTROKOVIH PRAVIC	19
DELAVNICA I/2: IGRA VLOG / SCENARIJ 1: TEČAJ RAČUNALNIŠTVA	20
DELAVNICA I/2: IGRA VLOG / SCENARIJ 2: RAZLIKE	21
DELAVNICA I/2: IGRA VLOG / SCENARIJ 3: PRODAJA DROG	22
DEKLARACIJA TISOČLETJA	23
DELAVNICA II/1: KAKO SO NASTALI RAZVOJNI CILJI TISOČLETJA	25
DELAVNICA II/1: DELOVNI LIST 1	26
DELAVNICA II/2: URESNIČEVANJE RAZVOJNIH CILJEV TISOČLETJA	27
DELAVNICA II/2: NADALJEVANJE	28
DELAVNICA II/2: DODATEK 1	29
DELAVNICA II/2: DELOVNI LIST II/1	37
DELAVNICA II/2: DODATEK 2: TABELA RAZVOJNIH CILJEV TISOČLETJA IN DEJSTEV	38
SVET PO MERI OTROK	41
DODATEK III/1: SVET PO MERI OTROK	43
DODATEK III/2: SVET PO MERI OTROK, AKCIJSKI NAČRT	44
DODATEK III/3: SVET PO NAŠI MERI	45
DELAVNICA III/1: KAKŠEN JE SVET PO TVOJI MERI	48
UNICEF-ov STRATEŠKI NAČRT ZA OBDOBJE TREH LET	49
DODATEK IV/1: PRIMERJAVA DOKUMENTOV	50
DELAVNICA IV/1: POVEZAVE MED PREDNOSTNIMI NALOGAMI V DOKUMENTIH: SVET PO MERI OTROK, DEKLARACIJA TISOČLETJA, UNICEF-ov STRATEŠKI NAČRT IN KONVENCIJA O OTROKOVIH PRAVICAH	51
UNICEF V DRŽAVAH V RAZVOJU	53
DELAVNICA V/1: RODOVITNI DELEŽ SVETA	54
DELAVNICA V/2: KOLIKO PRIPADA KOMU?	56
DELAVNICA V/3: KAKO JE RAZPOREJENO SVETOVNO BOGASTVO?	58

SEZNAM KRATIC IN NJIHOV POMEN

1. UNICEF: UNITED NATIONS CHILDREN'S FOUND
2. KOP (CRC): Konvencija o otrokovih pravicah (Convention on the Rights of the Child)
3. RCT (MDG): Razvojni cilji tisočletja (Millennium development goals)
4. OZN: Organizacija združenih narodov
5. MTSP: Medium term strategic plan (UNICEF-ov strateški načrt)
6. BDP: Bruto domači proizvod
7. HIPC: Heavily Indebted Poor Countries (zelo zadolžene revne države)

Priročnik je namenjen izvajanju delavnic z UNICEF-ovimi tematikami. V njem so predstavljeni problemi, s katerimi se srečujejo otroci v svetu in pri nas. S slikami in z zgodbami je nazorno prikazano življenje otrok v državah v razvoju.

Sestavljen je iz več delov: na začetku vsakega poglavja je napisanih nekaj dejstev in obrazložitev teme, sledijo delavnice in dodatki za pomoč pri izvajanju posameznih delavnic.

Priročnik se začne s predstavitvijo Konvencije o otrokovih pravicah, nato so predstavljeni Deklaracija tisočletja, osem razvojnih ciljev tisočletja in njihovo uresničevanje. Sledi dokument Svet po meri otrok, ki pomeni konkretizacijo razvojnih ciljev tisočletja v korist otrok in dokumenta, ki so ga otroci pripravili sami – Svet po naši meri, in UNICEF-ov strateški načrt za obdobje 2006–2009.

V zaključnem poglavju so predstavljene države, v katerih je aktiven UNICEF Slovenija in ki jih je tudi obiskal. Učenci spoznajo državo, delovanje UNICEF-a in prek delavnic, vaj in dokumentarnih filmov tudi življenje otrok v teh državah. Zgodbe otrok, o katerih se boste pogovarjali, so resnične.

Večina dejavnosti je zapisanih tako, da so najprej predstavljena dejstva v povezavi z obravnavano temo in navodila za pomoč vam, učiteljem oziroma mentorjem, ki boste z učenci izvajali program UNICEF-ovih delavnic. Nato sledijo delovni listi, s katerimi boste tematike lažje približali učencem. Svoje delo skušajte razporediti tako, da boste kontinuirano sledili posameznim delavnicam in ob koncu namenili dovolj časa za njihovo evalvacijo in razpravo. Tako se bosta delo in znanje učencev nadgrajevala, učenci pa si bodo posamezno temo bolje zapomnili. Po potrebi lahko delavnice dopolnite, jih podrobneje razdelate in zanje porabite več časa. Pomembno je, da si pred izvajanjem delavnic preberete gradivo in ogledate filme, ki jih želite predstaviti učencem. Vsako delavnico priredite svojim željam, možnostim, ki jih imate znotraj šole, in predvsem potrebam starostne skupine otrok, s katerimi boste izvedli delavnico.

Želimo si, da bi obdelali čim več poglavij čim bolj inovativno, zato je priročnik natisnjen v obliki mape, v katero lahko dodajate materiale in novo gradivo. Vsak del priročnika je posebej oštevilčen.

Postopoma vam bomo pošiljali novo gradivo, ki ga boste vstavljali v mapo. V šolskem letu 2008/09 pripravljamo dva dokumentarna filma o Burkina Fasu in Ruandi.

© UNICEF Ukrajina / 2005 / Giacomo Pirozzi

I. del: Konvencija o otrokovih pravicah

Poglavje o Konvenciji o otrokovih pravicah vsebuje obrazložitev dokumenta in povzetek posameznih členov konvencije. Za podrobnejše informacije lahko Konvencijo o otrokovih pravicah dobite na UNICEF-u Slovenija ali njegovi spletni strani: www.unicef.si (podstran Novice in knjižnica).

V nadaljevanju sledijo delavnice za spoznavanje otrokovih pravic in dolžnosti. Učenci se seznanijo s svojimi pravicami, za katere mogoče sploh niso vedeli, da jim pripadajo. Poleg tega spoznajo, da nekateri otroci po svetu nimajo zagotovljenih niti osnovnih potreb in so jim s tem kršene osnovne otrokove pravice. Ob koncu so v dodatku 1, 2 in 3 priložene kartice, ki vam pomagajo pri izvajanju delavnice 2. V dodatku 4 je priložena igra za ponovitev poglavja. Za to igro potrebujete igralne figure in igralno kocko. V dodatku 5 je priložena pesem Toneta Pavčka o otrokovih pravicah, ki jo lahko med spoznavanjem Konvencije o otrokovih pravicah uporabite različno. Poleg pesmi morate vedno navesti avtorja.

© UNICEF Zimbabwe / 2008 / Nesbitt

II. del: Deklaracija tisočletja

Poglavje se začne s predstavitvijo razvojnih ciljev tisočletja in poročilom o njihovem uresničevanju. Če želite o ciljih izvedeti več, obiščite spletno stran www.un.org/millenniumgoals, veliko informacij pa najdete tudi na spletni strani UNICEF-a Slovenija: www.unicef.si, spletni strani Regionalne pisarne Ženeva: www.unicef.org, in njeni podstrani: <http://www.unicef.org/mdg/index.html>.

Sledi delavnica za spoznavanje postopka o sprejetju Deklaracije tisočletja in delovni list za lažjo izvedbo delavnice. Delovne liste fotokopirajte in jih razdelite učencem. Sledi delavnica 2: uresničevanje razvojnih ciljev tisočletja, nato pa še dva delovna lista. Poglavje se konča z dodatkom 1: tabela razvojnih ciljev tisočletja in dejstev, ki je namenjena spoznavanju razvojnih ciljev tisočletja. V njej je zapisanih vseh osem ciljev, ob vsakem tudi trije podatki, ki se navezujejo na posamezni cilj. Tabelo fotokopirajte na trši papir in jo razrežite po predvidenih črtah, da dobite posamezne kartice. Kartice s posameznimi cilji in dejstvi potrebujete pri izvajanju delavnice.

© UNICEF Namibia / 2008 / Isaac

III. del: Svet po meri otrok

V naslednjem poglavju se učenci seznaniijo z dokumentom Svet po meri otrok, ki pomeni konkretizacijo razvojnih ciljev tisočletja v korist otrok, in dokumentom, ki so ga pripravili otroci – Svet po naši meri. Dosegljiva sta na UNICEF-u Slovenija in njegovi spletni strani: <http://www.unicef.si>, v rubriki Knjižnica. Spoznajo tudi dokument Program za otroke in mladino 2006–2016, ki je na podlagi omenjenih dokumentov nastal v Sloveniji.

Delavnica je namenjena spoznavanju potreb otrok. Mladi samostojno razmišljajo o tem, katere njihove potrebe in potrebe njihovih sovrstnikov po svetu niso zadovoljene. S pomočjo delavnice skušajo graditi svet po svoji meri. Ob koncu se seznaniijo tudi z dokumentom Svet po naši meri.

IV. del: UNICEF-ov strateški načrt za obdobje 2006–2009: Vlaganje v otroke – UNICEF-ov prispevek k zmanjševanju revščine in uresničevanju razvojnih ciljev tisočletja

Strateški načrt je dokument, ki ga je pripravil UNICEF. Če želite prebrati dokument v celoti, obiščite spletno stran http://www.unicef.org/pfo/files/MTSP_2006-2009.pdf.

Med delavnico učenci raziskujejo pomembnost ciljev, ki so bili sprejeti v različnih dokumentih. Ponovijo, kar so se naučili o vseh dokumentih, in med seboj povezujejo člene Konvencije o otrokovih pravicah, razvojne cilje tisočletja, Akcijski načrt iz Sveta po meri otrok in prednostne naloge UNICEF-ovega strateškega načrta za obdobje 2006–2009.

V. del: UNICEF v državah v razvoju

To poglavje je še v izdelavi in ga boste prejeli naknadno. V tem delu spodbujamo predvsem znanje o posameznih državah. Poglavje temelji na samostojnem delu učencev, njihovem raziskovanju s pomočjo spleta, knjig in ustreznih revij. Spodbudite jih, da so pri svojem raziskovanju čim bolj inovativni. V svoje raziskovanje vključite tudi učitelje različnih predmetov. Najlažje vam bodo pomagali učitelji zgodovine, zemljepisa in državlanske vzgoje.

Poglavje opisuje predvsem obiske UNICEF-a Slovenija v državah v razvoju. V okviru poglavja si boste lahko prebrali dejstva o Burkina Fasu in Ruandi. Priložili bomo tudi DVD z dokumentarnimi filmi. V tem poglavju skušajte delo čim bolj prilagoditi starostni skupini otrok.

Vsakemu poglavju sledi več delavnic za drugo in tretjo triado.

Kaj je Konvencija o otrokovih pravicah?

Konvencija o otrokovih pravicah je prvi univerzalni zakonik o otrokovih pravicah. Na enem mestu zajema vsa najpomembnejša področja otrokovega življenja.

Konvencija je mednarodni dokument, ki je bil leta 1989 sprejet na seji Generalne skupščine Združenih narodov. Podpisale so ga skoraj vse države sveta (razen ZDA in Somalije) in se s tem obvezale, da bodo ustvarile nov, drugačen svet za otroke. Dokument vsebuje pravice, ki bi jih morali uživati vsi otroci, in postavlja osnovne standarde za otrokov razvoj v različnih starostnih obdobjih ter na različnih področjih njegovega življenja. Države, ki so podpisale konvencijo, so se obvezale, da bodo dopolnile svojo zakonodajo, tako da bodo v celoti uresničevale člene konvencije. Vsakih pet let morajo o svojem napredku obveščati Odbor za otrokove pravice pri Organizaciji Združenih narodov (OZN).

© UNICEF Kuba / 1995 / David Barbour

Konvencija o otrokovih pravicah vključuje 54 členov, to je 54 pravic. Njeno vsebino lahko razdelimo v štiri velike skupine:

© UNICEF Guatemala / 2005 / Donna DeCesare

PRAVICE DO PREŽIVETJA

Obsegajo pravice do preživetja in dostojnega življenja, primerne življenjskega standarda, socialne zaščite, zdrave prehrane in dostopa do zdravstvenih storitev.

© UNICEF Vanuatu / 2006 / Giacomo Pirozzi

PRAVICE DO RAZVOJA

Vključujejo zadovoljevanje tistih potreb, ki jih otroci potrebujejo za svoj kakovosten razvoj: pravice do izobraževanja, igre in počitka, kulturnih aktivnosti, informacij, svobode govora, vesti in vere.

© UNICEF Kolumbija / 1999 / Jeremy Horner

PRAVICE DO ZAŠČITE

Vključujejo pravice, da so otroci zaščiteni pred vsemi oblikami nasilja, zanemarjanja in izkoriščanja. Obsegajo tudi področja, kot so posebna skrb za otroke beguncev, preprečevanje zlorab v postopkih na sodiščih ali zlorab otrok v vojaške namene, prisilnega dela, spolnega izkoriščanja in zlorabe drog.

© UNICEF Gruzija / 2004 / Giacomo Pirozzi

PRAVICE DO SODELOVANJA IN UDELEŽBE

Otrokom se mora zagotoviti aktivno sodelovanje v okolju, v katerem živijo. Te pravice vključujejo tudi svobodo izražanja mnenja in stališča pri odločitvah, ki zadevajo njihovo življenje, in pravico do združevanja z drugimi, da se tako vključijo v družbo in pripravljajo na odgovorno odraslost.

DODATEK I/1: ČLENI KONVENCIJE

Konvencija vsebuje 54 členov, ki so v nadaljevanju zapisani v skrajšani obliki.

Člen 1

Vsi otroci, mlajši od 18 let, imajo te pravice.

Člen 6

Vsi otroci imajo pravico živeti.

Člen 2

Vsi otroci imajo te pravice, ne glede na to, kdo so, kje živijo, kaj počnejo njihovi starši, kateri jezik govorijo, kakšna je njihova verska izpoved, katerega spola so, kakšna je njihova kultura, ali so zdravi ali bolni, revni ali bogati. Z nobenim otrokom se ne bi smelo nepošteno ravnati.

Člen 7

Vsi otroci imajo pravico do vpisa v rojstno knjigo in pridobitve državljanstva. Pravico imajo tudi poznati svoje starše in da ti skrbijo zanje.

Člen 3

Odrasli bi morali storiti vse za otrokovo korist. Ko sprejemajo odločitve, bi morali vedno misliti na posledice, ki jih bodo te odločitve imele na otroke.

Člen 4

Vlade morajo poskrbeti za zaščito pravic otrok in družinam pomagati pri zaščiti otrok in oblikovanju pogojev, da se lahko otroci razvijajo in dosežejo čim višji potencial.

Člen 5

Vlade morajo spoštovati pravice in dolžnosti družin, da usmerjajo in vodijo otroke tako, da se bodo zavedali svojih pravic.

© UNICEF Ruanda / 2007 / Giacomo Pirozzi

Člen 8

Vlade morajo spoštovati pravico otrok do imena, državljanstva in družinskih vezi. Nihče nima pravice otrokom odvzeti identitete.

Člen 13

Vsi otroci imajo pravico spoznavati nove stvari in deliti svoje mnenje z drugimi prek govora, risanja, pisanja ali drugih oblik, razen če to škoduje drugim ljudem ali jih žali.

Člen 9

Otroci ne bi smeli biti ločeni od staršev, razen če je to nujno za otrokovo korist – kadar jih starši zanemarjajo ali zlorablajo. Otroci ločenih staršev imajo pravico do stikov z obema, razen če bi jim to lahko škodovalo.

Člen 14

Vsi otroci imajo pravico do lastne izbire vere in prepričanj, razen če to škoduje drugim ljudem ali jih žali. Starši so pri tem dolžni usmerjati otroke.

Člen 10

Družinam, ki živijo v različnih državah, bi morali omogočiti gibanje med tema državama, da lahko starši in otroci ohranjajo stike oziroma se družine znova združijo.

Člen 15

Vsi otroci imajo pravico do svobodnega druženja in združevanja v skupine, dokler to ne omejuje pravic drugih.

Člen 11

Vsi otroci imajo pravico do zaščite pred ugrabitvijo. Država ima nalogo preprečevati in razjasnjevati ugrabitve ali nezakonito premeščanje in nevračanje otrok iz tujine.

Člen 16

Otroci imajo pravico do zasebnosti.

Člen 12

Vsi otroci imajo pravico do svojega mnenja in tega, da jim odrasli prisluhnejo in jih upoštevajo.

Člen 17

Vsi otroci imajo pravico do dostopa do informacij, ki jim koristijo, prek radia, časopisov, knjig, računalnikov in drugih virov. Odrasli jim morajo pomagati priti do informacij, jih razumeti in poskrbeti, da dobljeni podatki niso škodljivi.

DODATEK I/1: ČLENI KONVENCIJE

Člen 21

Ob posvojitvah otrok je prva skrb otrokova korist. Za otroke, ki so posvojeni v matični državi, morajo veljati ista pravila kot za tiste, ki bodo živeli v drugi državi.

Člen 23

Otroci s posebnimi potrebami imajo pravico do posebnega izobraževanja in varstva kot tudi do vseh pravic, zapisanih v tej konvenciji.

Člen 22

Če so otroci begunci, imajo pravico do posebne zaščite in pomoči (če so bili prisiljeni zapustiti svoj dom in živeti v drugi državi) kot tudi do vseh pravic, zapisanih v tej konvenciji.

Člen 24

Vsi otroci imajo pravico do kakovostnega zdravstvenega varstva, čiste pitne vode, ustrezne prehrane in čistega okolja. Bogatejše države bi morale revnejšim pomagati, da to dosežejo.

Člen 18

Vsi otroci imajo pravico, da jih vzgajajo njihovi starši, če je to mogoče.

Člen 25

Otroci, ki so v oskrbi ali živijo v drugih razmerah zunaj doma, bi morali imeti zagotovljeno redno nadzorovanje svoje namestitve.

Člen 19

Vsi otroci imajo pravico biti zaščiteni pred telesnimi in psihičnimi zlorabami.

Člen 26

Revni otroci in otroci v stiski imajo pravico do pomoči države.

Člen 20

Otroci, za katere ne more skrbeti njihova družina, imajo pravico, da zanje skrbijo ljudje, ki spoštujejo njihovo vero, kulturo in jezik.

Člen 27

Vsi otroci imajo pravico do hrane, oblačil, varnega bivališča in zadovoljevanja osnovnih potreb. Noben otrok ne sme biti prikrajšan za stvari, ki jih drugi otroci imajo.

Člen 28

Vsi otroci imajo pravico do izobrazbe. Disciplina v šolah mora spoštovati otrokovo dostojanstvo. Osnovno šolanje naj bi bilo brezplačno. Učitelji in starši naj otroke spodbujajo, da hodijo v šolo do najvišje stopnje, ki jo zmorejo.

Člen 30

Vsi otroci imajo pravico do izražanja lastne kulture, jezika in vere. Manjšine in domorodne skupine potrebujejo posebno zaščito.

Člen 29

Izobraževanje naj bi popolnoma razvilo otrokovo osebnost in sposobnost. Spodbujalo naj bi tudi spoštovanje do staršev, lastne in drugih kultur. Otrokom bi moralo pomagati živeti mirno, ščititi okolje in spoštovati druge ljudi.

Člen 31

Vsi otroci imajo pravico do igre in počitka.

Člen 32

Vsi otroci imajo pravico do zaščite pred škodljivim delom, ki ni dobro za njihovo zdravje in jim onemogoča šolanje. Če delajo, imajo pravico do varnosti in poštenega plačila.

Člen 33

Vsi otroci imajo pravico do zaščite pred uporabo drog in trgovino z mamili.

Člen 34

Vsi otroci imajo pravico do zaščite pred spolno zlorabo.

© UNICEF Libanon / 2007 / Nicole Toutounji

DODATEK I/1: ČLENI KONVENCIJE

Člen 35

Nihče nima pravice, da otroka ugrabi ali proda.

Člen 40

Vsi otroci imajo pravico do pravne pomoči in pravičnega ravnanja v sistemu, ki spoštuje njihove pravice.

Člen 36

Vsi otroci imajo pravico do zaščite pred kakršnim koli izkoriščanjem.

Člen 41

Če državni zakoni omogočajo boljšo zaščito pravic otrok kot členi iz te konvencije, naj se upoštevajo zakoni države.

Člen 37

Nihče nima pravice, da otroke kaznuje na krut in škodljiv način.

Člen 42

Vsi otroci imajo pravico poznati svoje pravice. Odrasli morajo biti seznanjeni s temi pravicami in jim morajo pomagati pri seznanjanju z njimi.

Člen 38

Vsi otroci imajo pravico do zaščite pred vojno in oboroženimi spopadi. Otroci do 15. leta ne smejo biti prisiljeni vključeni v vojsko.

Členi 43 do 54

Vlade posameznih držav in mednarodne organizacije, kot je UNICEF, zagotavljajo zaščito otrok in njihovih pravic.

Člen 39

Vsi otroci imajo pravico do pomoči, če jih kdo poškoduje, zanemarja ali z njimi slabo ravna.

V nadaljevanju sledi družabna igra Pravice otrok. Igra je primerna za otroke različnih starosti. Predhodno z učenci izdelajte figurice iz kartona. Igralne kocke si izposodite od drugih družabnih iger (Človek ne jezi se ali katere druge podobne igre). Izrežite kartončke tako, da boste imeli 18 kartic, na katerih so zapisana vprašanja za igralce. Večina odgovorov je zapisanih v tabeli pod navodili. Vsako polje ne predvideva vprašanj. Ni predpostavljenih odgovorov na vsa vprašanja, ker gre ponekod za mnenje posameznega igralca.

Število igralcev je od 1 do 10. Vsak igralec ima eno figurico. Prvi krog igre se začne s tremi meti kocke vsakega igralca. Vsak igralec lahko začne šele takrat, ko prvič vrže številko ena. S tem stopi na polje številka ena in takoj meče še enkrat. Kdor med igro vrže šestico, mora za šest polj nazaj. Če je šele na začetku, in za njim še ni šest polj, ostane na polju START. Na enem polju lahko stoji največ ena figurica. Če se enemu igralcu pridruži drugi, s tem izpodrine prvega, ki se vrne na polje START. Polje START je edino polje na katerem lahko stoji neomejeno figuric. Igra se zaključí, ko so vse igralne figure na cilju.

Pri igri poskušajte učence (igralce) spodbujati k temu, da med seboj sodelujejo in ne tekmujejo.

Vsako polje predpostavlja določeno nalogo. Ko igralec stopi na polje z določeno številko, izvleče kartico z enako številko in prebere vprašanje. Igralci morajo izpolniti naloge in odgovoriti na vprašanja. Če nepravilno odgovori, mu ostali igralci pomagajo.

Odgovori na vprašanja v igri:

Št. polja	odgovori
1	START
2	O tem govori 42. člen Konvencije o otrokovih pravicah – starši in drugi odrasli so dolžni otroke seznaniti s svojimi pravicami. To počnemo sedaj, ko skupaj spoznavamo pravice.
3	V Konvenciji o otrokovih pravicah.
4	
5	O tem govorita 1. in 2. člen Konvencije o otrokovih pravicah. Vsi otroci imajo enako pravic, le da so pravice otrok v državah v razvoju (Afrika, Azija, Južna Amerika) bolj kršene, ker živijo v takih državah in pogojih.
6	54.
7	Igralci odgovarjajo iz svojih izkušenj.
8	O tem govori 1. člen Konvencije o otrokovih pravicah. Vsak posameznik, otrok in odrasel, ima pravice, ki so zapisane v posebnih dokumentih. Vsa bitja smo vredna svojih pravic.
9	Da, o tem govori 28. člen Konvencije o otrokovih pravicah. Vsak otrok ima pravico do šolanja. Otroci v razvitih državah se ne zavedajo, da je to njihova pravica. Otroci v državah v razvoju pa si želijo, da bi se lahko vsi šolali.
10	
11	O tem govori 31. člen Konvencije o otrokovih pravicah. Da, igra je pravica otrok. Otroci v državah v razvoju pa nimajo časa za igro, ker morajo delati in služiti denar.
12	Otroci sami odgovorijo na vprašanje.
13	Pokličem na telefon, namenjen otrokom v stiski, se pogovorim z odraslim, ki mu zaupam ...
14	
15	O participaciji govori 12. člen Konvencije o otrokovih pravicah. Mladi lahko odločamo o stvareh, ki nas zadevajo. Participacija ne pomeni le, da sprejemamo svoje pravice, ampak tudi, da smo aktivni pri izpolnjevanju svojih dolžnosti. Z veseljem pomagamo sošolcem, aktivno sodelujemo pri odločitvah, ki nas zadevajo, potrudimo se, da je naš glas slišan, saj je tudi naše mnenje pomembno ...
16	O tem govori 30. člen Konvencije o otrokovih pravicah. Vsak ima pravico do lastne kulture. Pomembno je, da spoštujemo kulturo in jezik drugih ljudi. Dobro pa je, da govorimo tudi jezik sosedov in sošolcev, da se lahko sporazumevamo tudi z njimi.
17	
18	Pravica do igre, zaščite, šolanja, zdravstvene oskrbe ...
19	Odgovor daje 9. člen Konvencije o otrokovih pravicah. Otrok ima pravico živeti pri svoji družini, razen če je to zanj slabo. Pridružujeta se mu 19. in 32. člen Konvencije o otrokovih pravicah, ki govorita o zaščiti otrok pred zlorabami in delom.
20	
21	

DODATEK I/3: PESEM (TONETA PAVČKA)

Avtor: Tone Pavček, bivši nacionalni ambasador dobre volje UNICEF-a Slovenija

Pravica pravic je pravica živeti,
biti otrok, za srečo rojen,
tata in mamo ob sebi imeti
in jima padati veselo v objem.
Lepa pravica je teči po trati
in ne biti kot trava teptan,
učiti se brati in biti med brati
enakovreden in spoštovan.
Rasti kot rastejo jelke in bori,
poslušati pesmi, ne pokov granat,
in potem enkrat ob majniški zori
reči nekemu: Imam te rad!
In še: biti duša v svetu brez duše,
majhna svetloba sredi velike teme,
ali vsaj kaplja v obdobju suše,
ne biti nihče, a otrok, ki je vse!

Čas izvajanja:
45 minut

Namen:
spoznavanje Konvencije o
otrokovih pravicah

Starost:
druga in tretja triada

Material:
različne revije in časopisi,
kopije členov konvencije,
škarje, lepilo, trši papir (karton)

Učencem naročite, naj s seboj prinesejo različne revije in časopise, ki naj vsebujejo čim več slikovnega materiala. Za vsak primer tudi mentorji pripravite slikovno gradivo, ki se ujema s členi konvencije. Ustrezne slike lahko za interno uporabo pridobite tudi z medmrežja.

10 minut

Učence razdelite v več skupin. Vsaki skupini fotokopirajte določeno število členov konvencije. Na tla razprostrite revije in časopise ter trši papir. Skupine prosite, da najdejo primerne fotografije za posamezne člene. Če je mogoče, naj slike izrežejo ali pa jih fotokopirajte.

15 minut

Otroci naj vsak člen posebej zalepijo na trši papir, formata A5, in zraven njega ustrezne slike. Če slednje ostanejo, naj učenci naredijo še plakat, ki bo visel na hodniku v posebnem UNICEF-ovem kotičku, da ga bodo videli tudi drugi učenci in učitelji.

© UNICEF Jamajca / 2008 / Markisz

10 minut

Pozneje naj otroci s pomočjo izdelanih kartic združijo posamezne člene v skupine. Najprej naj poskusijo sami, nato pa jim pomagajte s skupinami, ki so navedene zgoraj (str. 8).

10 minut

Zaključek in evalvacija

Učence vprašajte, ali so Konvencijo o otrokovih pravicah poznali že prej, ali so se naučili kaj novega, kaj jih je presenetilo, ali menijo, da so pravice otrok povsod enako upoštevane ...

DELAVNICA I/2:

OPOZARJANJE NA MOŽNE KRŠITVE OTROKOVIH PRAVIC

V nadaljevanju so zapisane vloge oseb v določenih okoliščinah. Kartice fotokopirajte na trši papir.

10 minut

Otroke razdelite v skupine po šest in vsaki dodelite enega od scenarijev. Trem udeležencem posamezne skupine razdelite vlogo A in preostalim vlogo B istega scenarija. Če je več učencev, se lahko scenarij ponovi. Pustite jim nekaj časa, da preberejo vloge in se med seboj dogovorijo, kdo bo posamezno vlogo zagovarjal pred drugimi.

20 minut

Vsaka skupina naj zaigra igro vlog svojega scenarija. Posameznik naj zagovarja svoje stališče, ostala dva pa naj mu pomagata. Mladi naj predstavijo vse scenarije enega za drugim, vsaka skupina posebej, da jih drugi opazujejo.

15 minut

Zaključek in evalvacija

Po vsaki predstavitvi vlog se pogovarjajte:

- kaj je bilo lahkega in težkega pri igranju osebe, ki je kršila otrokove pravice, in kaj za osebo, ki je zagovarjala otrokove pravice;
- kakšni načini ščititve otrokovih pravic se vam zdijo najboljši;
- ali so bile uporabljene metode, ki se niso izkazale kot najboljše;
- zakaj se je določena oseba tako vedla;
- kako bi se vi vedli v takšnih ali podobnih okoliščinah;
- ali ste že bili kdaj v podobnih položajih;
- ali bi bilo mogoče v resničnem življenju enako ščititi pravice otrok;
- ali je bilo lažje ščititi svoje pravice ali pravice drugih otrok;
- kaj bi se lahko še zgodilo.

Po končani igri lahko otroci še sami pripravijo podobne kartice iz svojih izkušenj ali si jih izmislijo. Osnova naj jim bodo člani Konvencije o otrokovih pravicah.

Čas izvajanja:

45 minut

Namen:

Spoznavanje in ugotavljanje kdo krši otrokove pravice in kje so možne kršitve otrokovih pravic

Starost:

druga in tretja triada

Material:

kopije kartic (scenarijev) na tršem papirju

© UNICEF Srbija / 1999 / Roger LeMoyne

Scenarij 1 se nanaša na 2. člen Konvencije o otrokovih pravicah, ki pravi, da imajo vsi otroci enake pravice, brez spolne, rasne, jezikovne, verske in etnične diskriminacije.

Vloga A

SCENARIJ 1: TEČAJ RAČUNALNIŠTVA

Si vodja skupine mladih deklet in fantov, ki se želijo učiti. Organiziral si tečaj računalništva, ki bo potekal v šolski računalniški učilnici.

Mladi so zelo navdušeni nad tečajem in bi ga radi obiskovali. V računalniški učilnici pa imajo samo pet računalnikov, zato se tečaja lahko udeleži samo pet učencev. Ti se moraš odločiti, koga boš izbral.

Meniš, da bi morali imeti fantje prednost pri udeležbi. V tvoji skupnosti je zaposlenih le malo fantov, vsi pa si želijo službe. Fantje iz skupine potrebujejo znanje in samozavest, ki bi ju pridobili s tem tečajem.

Večina deklet po šolanju ostane doma oziroma sploh ne dokonča šolanja. Že mlada imajo otroke in ne hodijo v službo. Za gospodinjenje pa ne potrebujejo računalniškega znanja.

Odločiš se, da boš sprejel pet fantov, morda boš v prihodnosti organiziral še en tečaj za dekleta.

Vloga B

SCENARIJ 1: TEČAJ RAČUNALNIŠTVA

Si član skupine mladih deklet in fantov, ki se želijo izobraževati. Pet mladih bo lahko obiskovalo tečaj računalništva. Vsi ste zelo navdušeni nad tem. Mladi v tvoji okolici zelo težko dobijo službo, zato bi bilo dodatno znanje v veliko pomoč.

Pravkar si izvedel, da se je vodja skupine odločil, da se bo tečaja udeležilo pet fantov in nobeno dekle. Meniš, da vsi fantje in vse punce potrebujejo znanje, da bodo lahko vzdrževali sebe in svoje družine. V preteklosti so sicer res z računalniki delali le moški, danes pa taka delovna mesta vse bolj zasedajo ženske. Meniš, da dekleta, če ne bodo dobila enake izobrazbe kot fantje, nikoli ne bodo imela enakih možnosti zaposlovanja.

Opomba: vlogo B lahko igra ali fant ali dekle.

DELAVNICA I/2: IGRA VLOG

SCENARIJ 2: RAZLIKE

Scenarij 2 se nanaša na 30. člen Konvencije o otrokovih pravicah, ki pravi, da imajo otroci manjšinskih skupin pravico do izražanja lastne kulture, vere in jezika.

Vloga A

SCENARIJ 2: RAZLIKE

Si srednješolec. Pred kratkim je v tvojo šolo prišlo več dijakov iz tujine. Govorijo drug jezik, pripadajo drugi veri in včasih zaradi verskih običajev ne pridejo v šolo.

Teh dijakov ne maraš. Njihove navade so ti tuje. Meniš, da bi se morali poskusiti prilagoditi navadam tvoje skupnosti.

Posebno te moti, da med kosilom sedijo skupaj in govorijo svoj jezik. Na razumeš jih, kar te moti, saj si prepričan, da govorijo o tebi. Nekaj svojih prijateljev nagovarjaš, da bi te dijake dražili in jih zasmehovali. Govoriš jim, naj jim povejo, naj gredo spet tja, od koder so prišli.

Vloga B

SCENARIJ 2: RAZLIKE

Si srednješolec. Pred kratkim je v tvojo šolo prišlo več dijakov iz tujine. Govorijo drug jezik, pripadajo drugi veri in včasih zaradi verskih običajev ne pridejo v šolo.

S temi dijaki bi se rad spoznal. Zanima te njihova država, mogoče bi se lahko naučil nekaj besed v njihovem jeziku, vendar jih eden od tvojih kolegov draži, moti jih med kosilom, jih zasmehuje in jim govori, naj se vrnejo, od koder so prišli.

Želiš si, da bi jih tvoj kolega nehal dražiti. Nočeš, da bi se vajino prijateljstvo zaradi tega končalo, vendar meniš, da ni prav, da zasmehuje nove dijake. Tebi se zdi zelo zanimivo, da so na vaši šoli dijaki iz drugih držav, in si želiš, da bi postali tvoji prijatelji in bi se vsi skupaj družili tudi s tvojim kolegom, ki jih sedaj zasmehuje.

Scenarij 3 se nanaša na 33. člen Konvencije o otrokovih pravicah, ki pravi, da naj bodo otroci zaščiteni pred uživanjem in prodajo mamil.

Vloga A

SCENARIJ 3: PRODAJA DROG

Si preprodajalec drog. Najstnika prepričuješ, da bi zate prodajal mamila. Pojasniš mu, da bo vsak dan dobil določeno količino mamil, ki jih bo čez dan prodal, zvečer denar prinesel tebi, del dobička pa bo ostal njemu. Občasno bo dobival tudi drogo za lastno uporabo.

Najstniku povej, da si ga izbral zato, ker se ti zdi pošten in te ne bi ogoljufal ter pobegnil z denarjem. Opomni ga, kako težko je v tem revnem kraju dobiti delo, da je to najlažji in zanesljiv vir dobička. Povej mu, kaj vse bo lahko s prisluženim denarjem kupil – sestri novo obleko, mami si bo lahko privoščila novo pričesko ... Njegova družina bo obogatela.

Obljubi mu, da ga boš ščitil pred drugimi preprodajalci in policijo.

Vloga B

SCENARIJ 3: PRODAJA DROG

Star si 16 let. Lokalni preprodajalec te skuša prepričati, da bi zanj prodajal mamila. Denar potrebuješ, vendar nočeš imeti opravka z mamili. Veš, da so škodljiva in da veliko ljudi trpi zaradi njih. Poznaš tudi lokalne razmere, nekateri prekupčevalci so bili umorjeni, nekateri so zabredli v dolgove ...

Preprodajalcu želiš reči ne, vendar se ga bojiš, ker je večji in močnejši od tebe. Strah te je, da ti bo grozil.

Bojiš se tudi tega, kaj bodo rekli tvoji prijatelji, če zavrneš tako ponudbo. Nekateri med njimi že delajo zanj in vsem se zdi pravi frajer, ker je že večkrat pobegnil pred policijo. Tudi če ga sedaj zavrneš, te je strah, da ga boš nekoč potreboval.

Kako je nastala Deklaracija tisočletja?

Septembra 2000 so se na sedežu Združenih narodov sešli svetovni voditelji. To prelomno leto so se zbrali predstavniki 189 držav članic OZN-a, da bi skupaj premislili o nadaljnji usodi sveta. Države so med seboj povezane kot še nikoli prej, ob tem pa se načini življenja prebivalcev posameznih držav med seboj zelo razlikujejo. V nekaterih državah ljudje živijo v blaginji, medtem ko se v drugih borijo za preživetje in obstoj v revščini, boleznih in onesnaženem okolju.

Združeni narodi so želeli s sprejetjem Deklaracije tisočletja, ki vsebuje razvojne cilje tisočletja, države spodbuditi h globalni solidarnosti in prispevati k ureditvi razmer za dostojno življenje vseh ljudi, tudi v državah v razvoju.

Uresničevanje razvojnih ciljev tisočletja

Danes lahko ugotovimo, da se razvojni cilji tisočletja uresničujejo le delno, zato je generalni sekretar Združenih narodov Ban Ki Mun politične voditelje pozval, da bolj spoštujejo zaveze in obveze, ki so jih sprejeli.

Iz poročila Združenih narodov o napredku (Ženeva, 2. julij 2007) lahko ugotovimo, da je na polovici poti do leta 2015 viden napredek pri uresničevanju razvojnih ciljev tisočletja, s katerimi naj bi milijone ljudi iztrgali iz skrajne revščine. Vendar pa njihova uresničitve do leta 2015 še zdaleč ni zagotovljena. Poročilo kaže, da je uspeh pri uresničevanju vseh zadanih ciljev še vedno mogoč v večini delov sveta. Ban Ki Mun opozarja tudi, koliko je še treba storiti.

© UNICEF / India / 2006 / Pietrasik

Razvojni cilji tisočletja pozivajo k jasno opredeljenemu napredku pri:

1. odpravljanju skrajne revščine in lakote;
2. vsesplošnemu zagotavljanju osnovnega izobraževanja;
3. doseganju enakosti spolov in dajanju večje moči ženskam;
4. zmanjševanju umrljivosti otrok;
5. izboljševanju zdravja mater;
6. boju proti virusu HIV/aidsu, malariji in drugim boleznim;
7. zagotavljanju trajnostnega razvoja okolja in
8. globalnega partnerstva za razvoj.

Poročilo ugotavlja, da je bil dosežen velik napredek pri uresničevanju prvega cilja, in sicer da bi do leta 2015 prepolovili skrajno revščino. Odstotek ljudi, ki po vsem svetu živi z enim dolarjem na dan, je upadel z 1,25 milijarde ljudi leta 1990 na 980 milijonov leta 2004. Če bi se takšno gibanje nadaljevalo, bi bil razvojni cilj tisočletja zmanjšanja revščine dosežen v večini regij. Napredek je bil dosežen celo v tistih regijah, kjer so izzivi največji. V podsaharski Afriki se je število izjemno revnih ljudi od leta 2000 zmanjšalo za skoraj šest odstotnih točk.

Spodbudni podatki so tudi za Azijo, kjer hitra rast gospodarstva regiji omogoča realno doseganje zastavljenega cilja odpravljanja revščine. V afriških državah pa bo napredek pri uresničevanju razvojnih ciljev tisočletja mogoč le, če bodo v njih vzpostavljeni urejeno politično vodenje in razvoj, preudarna politika in učinkovite strategije za vlaganja v javni sektor ob ustrezni finančni in tehnični podpori mednarodne skupnosti.

Poročilo govori tudi o drugih kazalcih napredka:

- vključenost otrok v osnovno izobraževanje se je v državah v razvoju povečala, vpis v osnovno šolo je porasel z 80 odstotkov leta 1991 na 88 odstotkov leta 2005;
- uspeh v boju za enake pravice žensk se kaže v porastu vključenosti žensk v politiki in vladah;
- umrljivost otrok se je zmanjšala po vsem svetu, predvsem zaradi učinkovitega in cenovno dostopnega zdravstvenega varstva otrok;
- opazno se povečuje zaščita in ukrepanje proti malariji;
- zmanjšuje se obolenost za tuberkulozo;
- viden je tudi napredek pri razvoju trajnostnih energetskih tehnologij.

Nekateri kazalci pa kažejo precej manj spodbudno sliko. Poročilo ugotavlja, da se je izrazito zmanjšala skrajna revščina v južni, jugovzhodni in vzhodni Aziji, medtem ko se je v zahodni Aziji v istem obdobju stopnja revščine več kot podvojila. Napredek je bil dosežen tudi v podsaharski Afriki, vendar ostaja delež revščine v tej regiji največji na svetu. Še vedno več kot pol milijona žensk vsako leto umre zaradi zapletov med nosečnostjo in porodom, čeprav jih je mogoče preprečiti. Zelo majhen je napredek pri zmanjševanju deleža podhranjenih otrok. Umrljivost pri aidsu se je iz 2,2 milijona leta 2001 povečala na 2,9 milijona. Nespodbuden je tudi podatek, da je zaradi te pandemije več kot 15 milijonov otrok izgubilo enega od staršev ali oba.

»Med razlogi za pomanjkanje napredka je tudi dejstvo, da uspehi gospodarske rasti niso enakovredno porazdeljeni,« poudarja generalni sekretar Združenih narodov Ban Ki Mun. V nekaterih državah so bili napor, da bi dosegli razvojne cilje tisočletja, neučinkoviti tudi zaradi oboroženih spopadov in pandemije HIV-a/aidsa. Poseben problem je tudi dejstvo, da večina razvitih držav ne izpolnjuje zaveze o financiranju in zagotavljanju razvojne pomoči manj razvitim državam znotraj globalnega partnerstva za razvoj in vzajemne odgovornosti. Generalni sekretar opozarja, da »pomanjkanje vsakršnega znatnega povečanja mednarodne uradne razvojne pomoči od leta 2004 onemogoča celo dobro vodenim manj razvitim državam, da bi izpolnile zastavljene razvojne cilje tisočletja«. Vodilne industrijsko razvite države so na srečanju v Gleneaglesu leta 2005 obljubile, da bodo do leta 2010 podvojile pomoč Afriki, kljub temu pa je uradna pomoč leta 2006 v primerjavi s preteklim letom v resnici padla za 5,1 odstotka. Samo pet razvitih držav je doseglo oziroma presežlo cilj Združenih narodov, tj. nameniti 0,7 odstotka bruto domačega proizvoda (BDP) za mednarodno razvojno pomoč. »Izjemno pomembno je, da politični voditelji začnejo hitro in usklajeno delovati,« poudarja Ban Ki Mun.

DELAVNICA II/1:

KAKO SO NASTALI RAZVOJNI CILJI TISOČLETJA

15 minut

Otrokom v razredu razdelite delovne liste 1, ki jih najdete v nadaljevanju. Vsak posebej ali v parih naj rešijo delovni list. Med reševanjem skušajte z vprašanji mlade spodbuditi k aktivnemu razmišljanju.

10 minut

Ko bodo učenci zapisali svoje cilje, naj se pogovorijo še v četvericah.

10 minut

Ko končajo razpravo v četvericah, skušajte združiti cel razred. Skupaj naj oblikujejo osem ciljev. Vsak posameznik naj bo na koncu zadovoljen z večino zastavljenih ciljev. Učence spodbujajte, da poskušajo vseh osem ciljev združiti tako, da bodo vsi zadovoljni. Upoštevajte vse posameznike in se o ciljih pogovorite, kaj je bolj pomembno in zakaj. Eden od učencev naj skupne cilje zapiše na večji papir, da jih bodo vsi videli.

10 minut

Razprava in evalvacija delavnice

Z učenci se pogovorite, kako je mogoče najlažje oblikovati cilje v skupini. Izpostavite, da je potrebna potrpežljivost, tolerantnost, sprejemanje drugačnosti, odprtost za druge vere, narodnosti, značaje ...

Učencem povejte, naj se o ciljih, ki so jih zapisali, pogovorijo s sovrstniki. Pogovorijo naj se, kakšne cilje imajo, pogledajo, ali se razlikujejo ali so si med seboj podobni? Zakaj so njihovi cilji različni? Ali prihajajo iz različnih družbenih okolij? Katere so bistvene razlike med njimi?

Podobno so Združeni narodi leta 2000 pripravili osem razvojnih ciljev tisočletja, za katere se vse države podpisnice trudijo, da bi jih skupaj dosegle do leta 2015.

Čas izvajanja:

45 minut

Namen:

spoznavanje razlik med cilji posameznikov in načina, kako je nastala Deklaracija tisočletja

Starost:

druga in tretja triada

Material:

delovni list 1

© UNICEF Vietnam / 1999 / Roger LeMoyne

1) Katere cilje si nazadnje zastavil sebi?

2) Zakaj si si jih zastavil?

3) Ljudje si nenehno zastavljamo osebne cilje. Kaj pa cilji v našem okolju?

Kdo odloča o tem, kako se bo spreminjala naša okolica (ob tem imej v mislih širše okolje – kot je npr. občina, država)?

4) Pri tej vaji si skušaj predstavljati, da si ti tisti, ki mora zastaviti cilje za izboljšanje svojega okolja (občine oziroma države). Kaj imaš v svoji okolici najraje?

5) Kaj bi rad v svojem okolju spremenil, izboljšal?

Naštej vsaj štiri stvari, ki bi jih rad spremenil v svojem okolju, in jih zapiši kot cilje, tako da bodo uresničljivi in merljivi.

1

2

3

4

DELAVNICA II/2:

URESNIČEVANJE RAZVOJNIH CILJEV TISOČLETJA

15 minut

Po koncu prve delavnice se pripravite, da boste učencem razložili posamezne cilje. Razdelite jim kartice iz dodatka 1, na katerem so napisani razvojni cilji tisočletja. Preberite vsakega posebej in se o njem pogovorite, zakaj je bil sprejet.

25 minut

Nato učencem razdelite kartice (dodatek 2), s pomočjo katerih bodo sestavljali skupine. Razdelite vse kartice. Učenci naj prosto iščejo po razredu, se sami organizirajo in skušajo ugotoviti, katera dejstva spadajo k določenemu cilju.

Tako boste sestavili osem skupin po štiri učence. Če je učencev manj, združite posamezne cilje. Od vsakega cilja odvezmite eno kartico, nato pa združite učence: npr. vsi, ki imajo prvi cilj, dejstva o prvem cilju, drugi cilj in dejstva o drugem cilju, gredo v prvo skupino, tretji in četrti sestavljajo drugo skupino itd. Če bodo učenci potrebovali veliko časa, jim pomagajte tako, da obesite tabelo ciljev in dejstev na steno oziroma jo naglas preberete.

15 minut

Ko so učenci v skupinah, se z njimi pogovorite o vsebini kartic. Kaj pomeni posamezno dejstvo, kakšna so dejstva v Sloveniji? Ali je že kdo obiskal državo v razvoju, lahko kdo iz osebnih izkušenj pove, kako se je tam počutil?

15 minut

Vsaki skupini razdelite po en delovni list 3. Učence spodbudite, da pri vsakem cilju posebej razmišljajo o tem, kako bi lahko sami pripomogli k uresničevanju cilja. Svoje odgovore naj zapišejo na list papirja.

20 minut

Za konec se spet postavite v krog. Učence vprašajte, do kakšnih sklepov so prišli. Vsaka skupina naj prebere svoje odgovore. Spoznali boste, da je vsak posameznik odgovoren za uresničevanje vsakega cilja. Na podlagi tega lahko mlade spodbudite, da skušajo s širšo ozaveševalno akcijo na to opozoriti tudi svoje starše, prijatelje, lokalno skupnost. Pripravijo lahko članek in ga objavijo v šolskem in lokalnem časopisu, letake, plakate ... Mlade spodbudite, da spremembe začnejo pri sebi (ločevati odpadke, sprejemati drugačnost, stare obleke darovati in jih ne metati stran ...). Sklepe zapišite na plakat, ki naj visi v UNICEF-ovem kotičku na hodniku vaše šole. Tako bodo vsi učenci in učitelji lahko pripomogli k uresničevanju razvojnih ciljev tisočletja. Zraven pustite škatlico z napisom »komentarji«, kamor bodo lahko učenci in učitelji metali svoje komentarje na vaše delo in vsebino plakatov.

Čas izvajanja:

90 minut

Namen:

spoznavanje razvojnih ciljev tisočletja

Starost:

druga in tretja triada

Material:

delovni list 2, kartice razvojnih ciljev tisočletja, dodatek 1, dodatek 2

Na naslednjem srečanju se spomnite in povprašajte učence, kaj so v preteklem tednu naredili za uresničitev razvojnih ciljev tisočletja. Vprašajte jih, ali ločujejo odpadke, se med seboj spoštujejo, uporabljajo javni prevoz, vlak za daljše razdalje namesto letala, ali so strpní do drugače mislečih, druge vere ...

Ko zaključite poglavje o razvojnih ciljih tisočletja učencem razdelite zadnji odstavek na delovnem listu II/1. Vsak naj do naslednjič poskuša zbrati čim več podatkov o razvojnih ciljih tisočletja. Če kdo nima možnosti zbirati informacij, mu pomagajte – napotite ga v knjižnico, v šoli mu omogočite dostop do interneta ...

© UNICEF Indonezija / 2005 / Rachel Donnan

DELAVNICA II/2: DELOVNI LIST II/1

1.

Poskušajte oblikovati svoje mnenje o posameznem cilju.
Razmislite, koga cilj zadeva.
Komu je posamezen cilj namenjen?
Za koga je posamezen cilj napisan?
Kdo je odgovoren za uresničevanje posameznega cilja?

2. V nadaljevanju razmislite, kaj lahko kot posameznik storite za uresničitev posameznega cilja:

Razvojni cilji tisočletja	Kaj lahko storim jaz?
1) Odpraviti skrajno revščino in lakoto	
2) Zagotoviti splošno osnovno izobraževanje	
3) Doseči enakost med spoloma in povečati moč žensk	
4) Zmanjšati umrljivost otrok	
5) Izboljšati zdravje mater	
6) Zagotoviti boj proti virusu HIV/aidsu, malariji in drugim boleznim	
7) Zagotoviti trajnostni razvoj okolja	
8) Razviti globalno partnerstvo za razvoj	

37

3.

Pri vsakem cilju poiščite, kateri dokumenti so bili izdani v povezavi s posameznim ciljem. Poiščite tudi čim več drugih informacij. Pomagajte si s svetovnim spletom. Veliko informacij lahko najdete na spletni strani UNICEF-a Slovenija: www.unicef.si, spletni strani Regionalne pisarne Ženeva: www.unicef.org, in spletni strani <http://www.unicef.org/mdg/index.html>.

V nadaljevanju je v tabeli zapisanih vseh osem ciljev, ob vsakem tudi trije podatki, ki se navezujejo na posamezen cilj. Kartice fotokopirajte na trši papir in jih razrežite.

1. cilj: Odpraviti skrajno revščino in lakoto

Danes morata več kot 1,2 milijarde ljudi preživeti z manj kot dolarjem na dan. To pomeni ogromen delež revnega prebivalstva na svetu.

Vsak dan 28.000 otrok umre za posledicami revščine.

Vsak dan gre več kot 800 milijonov ljudi spat lačnih.

2. cilj: Zagotoviti splošno osnovno izobraževanje

115 milijonov otrok ne hodi v šolo – od tega je 56 odstotkov deklic. 94 odstotkov teh otrok živi v državah v razvoju.

Od 155 držav v razvoju jih je le 37 doseglo drugi milenijski cilj.

133 milijonov mladih ne zna ne brati ne pisati.

3. cilj: Doseči enakost med spoloma in povečati moč žensk

Dve tretjini nepismenega prebivalstva predstavljajo ženske.

Leta 2003 je bilo v parlamentih samo 15 odstotkov žensk.

Ženske imajo 30 odstotkov manj možnosti pri iskanju zaposlitve kot moški.

DELAVNICA II/2:

DODATEK 2: TABELA RAZVOJNIH CILJEV TISOČLETJA IN DEJSTEV

4. cilj: Zmanjšati umrljivost otrok

V 48 državah je smrtnost otrok večja kot ena smrt na deset rojstev (v razvitem svetu je smrtnost ena na 143 rojstev).

70 odstotkov otrok do petega leta starosti umre zaradi bolezni ali podhranjenosti in bolezni, ki jih v razvitem svetu preprečujemo z različnimi cepivi in zdravili.

Ošpice so glavni vzrok smrti otrok med otroškimi boleznimi, ki jih lahko preprečimo s cepljenjem. Leta 2000 je za posledicami ošpic umrlo pol milijona otrok.

5. cilj: Izboljšati zdravje mater

Vsako leto več kot 500.000 žensk umre zaradi zapletov med nosečnostjo in porodom.

Nosečnost je glavni vzrok smrti deklet med 15. in 19. letom v državah v razvoju.

99 odstotkov smrti mater med porodom se zgodi v državah v razvoju.

6. cilj: Zagotoviti boj proti virusu HIV/ aidsu, malariji in drugim boleznim

Leta 2003 se je z virusom HIV okužilo 4,8 milijona ljudi; to pomeni 13.000 na dan.

Leta 2002 sta za posledicami tuberkuloze umrla dva milijona ljudi.

Vsako leto za posledicami malarije umre več kot milijon ljudi.

7. cilj:
Zagotoviti trajnostni razvoj okolja

Vsako leto zaradi pomanjkanja pitne vode ali ustrezne higiene umreža dva milijona otrok.

Zaradi onesnaženosti se opušča ribištvo v revnih obalnih naseljih v državah v razvoju, kar povzroča revščino in lakoto.

1,2 milijarde ljudi trpi zaradi pomanjkanja pitne vode in 2,4 milijarde ljudi je prikrajšanih za ustrezno higieno.

8. cilj:
Razviti globalno partnerstvo za razvoj

V Evropi prejme krava dnevno dva dolarja subvencij, kar je dvakrat več, kot je dnevni prihodek polovice svetovnega prebivalstva.

Ocenjuje se, da bi razvite države do leta 2015 rešile revščine 300 milijonov ljudi, če bi samo ukinile trgovinske ovire.

Razvite države so zagotovile, da bodo za razvoj namenile 0,7 odstotka bruto domačega proizvoda, toda le pet jih drži besedo.

Na posebnem zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov maja 2002 so državniki in predstavniki vlad sprejeli dokument Svet po meri otrok, ki vključuje deklaracijo, Poročilo o napredku in Akcijski načrt (Program aktivnosti) za zaščito in razvoj otrok in mladostnikov v 21. stoletju. S sprejetjem dokumenta so se posamezne vlade obvezale k uresničitvi neizpolnjenih ciljev, zastavljenih na prvem državniškem vrhu za otroke leta 1990, in njihovi dopolnitvi z novimi. Ti se nedvomno spopadajo z novimi izzivi, kot sta globalizacija in poglobljanje razlik med razvitimi in nerazvitimi državami, nujnimi potrebami po (a)lokaciji virov na mednarodni in nacionalni ravni ter njihovi mobilizaciji in (pre)usmerjanju v socialni razvoj in otroke.

V dokumentu so načrtani globalni prednostni cilji in aktivnosti, ki si jih lahko preberete v nadaljevanju.

Otroci v slabo razvitih državah pogosto nimajo izpolnjenih niti najbolj osnovnih pravic: nimajo dovolj hrane in zdravil, toplega doma, ne morejo hoditi v šolo, opravljati morajo težka dela. Vendar pa je dokument Svet po meri otrok napisan prav za vse otroke sveta.

Srečanja državnikov v New Yorku leta 2002 so se prvič udeležili tudi otroci, zato je pred posebno sejo na pobudo UNICEF-a potekal Otroški forum. Prisotnih je bilo 400 otrok in mladostnikov iz več kot 150 držav, med njimi tudi slovenski predstavnik Timotej Šooš.

© UNICEF Pakistan / 2006 / Giacomo Pirozzi

© UNICEF Ruanda / 2007 / Giacomo Pirozzi

© UNICEF Peru / 1996 / Alejandro Balaguer

Otroci so tako za kratek čas postali »enakovredni« partnerji državnikom sveta. Na forumu so razpravljali o svojih težavah in skupaj iskali rešitve zanje. Aktivno so sodelovali v različnih tematskih skupinah, včasih skupaj, včasih ločeno po regijah sveta, ki jih povezujejo podobni problemi. Svoje misli, ugotovitve in pozive so strnili v skupno poročilo Svet po naši meri in ga predstavili državnikom na seji Generalne skupščine.

Na podlagi dokumentov Svet po meri otrok in Konvencija o otrokovih pravicah so države pripravile nacionalne akcijske programe, ki so prilagojeni lokalnim nacionalnim značilnostim in upoštevajo razpoložljive finančne vire, različne družbene in politične razmere ter različno kulturno, versko in socialno tradicijo. V Sloveniji je bil Program za otroke in mladino 2006–2016 prvič vključen v program dela ministrstva v letih 2003 in 2004. Vlada Republike Slovenije je za strokovno koordinacijo projekta zadolžila Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Svet za otroke in UNICEF Slovenija.

Leta 2007 je po dolгих, a konstruktivnih razgovorih, diskusijah in raziskavah izšel dokument, v katerega so vključena vsa pomembna področja življenja otrok, še posebej tista, kjer se zaznavajo nerešeni ali novi problemi, s katerimi se otroci in mladi spoprijemajo v družbi. Cilji so jasno določeni, prav tako pa tudi glavni akterji, ki so odgovorni za njihovo uresničevanje.

© UNICEF Združeni narodi / 2002 / Susan Markisz

DODATEK III/1: SVET PO MERI OTROK

I. DEKLARACIJA (1. do 9. člen)

V prvem delu je razloženo, kako je bil dokument sprejet. Govori o prvem Svetovnem državniškem vrhu za otroke leta 1990 in dokumentu, ki je bil takrat sprejet. Opozarja na poročilo generalnega sekretarja Združenih narodov »Mi, otroci«, v katerem je zapisano, kaj je bilo v zadnjih desetih letih doseženo in kaj ne, predvsem pa na težave držav v razvoju v boju proti revščini in zagotavljanju blaginje otrok. Voditelji so se obvezali naslednjim načelom in ciljem:

- Vedno najprej mislimo na otroke.
- Borimo se proti revščini: vlagamo v otroke.
- Upoštevamo slehernega otroka.
- Skrbimo za vse otroke.
- Omogočamo izobraževanje vsakemu otroku.
- Preprečujemo nasilje nad otroki in izkoriščanje otrok.
- Otroke ščitimo pred vojno.
- Borimo se proti virusu HIV/aidsu.
- Prisluhnemo otrokom in omogočamo njihovo soudeležbo.
- Ohranjamo planet za otroke.

Zavezali so se tudi, da bodo uveljavljali in varovali pravice vseh otrok tako, kot so zapisane v Konvenciji o otrokovih pravicah.

II. POROČILO O NAPREDKU IN PRIDOBLENA SPOZNANJA (10. do 13. člen)

Drugi del dokumenta (10. do 13. člen) predstavlja Poročilo o napredku in pridobljena spoznanja. Piše o tem, da je 155 držav po Svetovnem državniškem vrhu za otroke leta 1990 pripravilo nacionalne akcijske načrte za izvajanje in kaj se je spremenilo.

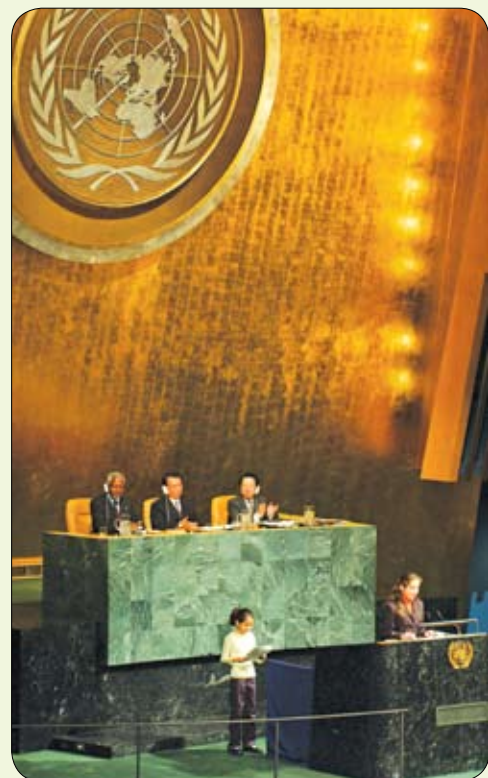
Na posebni seji Generalne skupščine leta 2002 je bilo pripravljeno poročilo o izboljšanju položaja otrok Mi, otroci. Pri njegovi pripravi je sodelovala tudi Slovenija.

Ugotovljeno je bilo, da sta Svetovni državniški vrh in sprejetje Konvencije o otrokovih pravicah prispevala k temu, da je bilo otrokom priznано pomembno mesto pri političnih odločitvah.

Vse, čemur so se države zavezale, ni bilo doseženo, vendar pa spremembe so. Pomembno je nadaljevati aktivnosti za uresničevanje načrtanih ciljev.

III. AKCIJSKI NAČRT (14. do 62. člen)

Akcijski načrt za izboljšanje položaja otrok je tretji in najpomembnejši del dokumenta (14. do 62. člen). Navaja, da mora vsaka država pripraviti svoj Akcijski načrt, ki mu mora slediti in ga uresničevati.

© UNICEF Združeni narodi / 2007 / Susan Markisz

A. USTVARJANJE SVETA PO MERI OTROK

V prvem podpoglavju Akcijskega načrta (14. do 32. člen) je razloženo, kako bodo vlade zgradile svet, ki dobro skrbi za otroke. Svojo pozornost bodo namenile predvsem podpori družine (15. do 17. člen), izkoreninjenju revščine (18. člen), večjemu izkoristku tehnološkega napredka in rasti svetovnega gospodarstva v dobro otrok (19. člen), boju proti vsem vrstam diskriminacije (20. do 25. člen), preprečevanju uničevanja okolja (26. do 28. člen) in doslednemu uresničevanju mednarodnih dokumentov in pogodb (29. do 31. člen). V ta namen bodo skušale okrepiti sodelovanje z različnimi partnerji (otroki, družino, lokalnimi in verskimi skupnostmi, poslanci, nevladnimi organizacijami, podjetji, mediji itd.) in spodbuditi njihovo aktivno sodelovanje (32. člen).

B. CILJI, STRATEGIJE IN AKTIVNOSTI

Drugo podpoglavje Akcijskega načrta predstavljajo cilji, strategije in aktivnosti (33. do 58. člen). Dokument ocenjuje stanje na teh področjih, postavlja cilje za naslednjih deset let, pa tudi načine, kako bodo ti cilji uresničeni.

1. Varen in zdrav začetek življenja za vse otroke, dostop do ustrezne zdravstvene oskrbe v lokalnih skupnostih ter promocija zdravega načina življenja med otroki in mladostniki;
2. dostop do kakovostnega, brezplačnega in obveznega osnovnega izobraževanja za vse otroke in povečanje vključevanja mladostnikov v srednje in višje izobraževanje;
3. splošna zaščita in zaščita otrok pred zapostavljanjem, diskriminacijo, izkoriščanjem, nasiljem in zlorabami ter vključevanjem v oborožene spopade;
4. boj proti pandemiji HIV-a/aidsa in oblikovanje mednarodno sprejetega globalnega preventivnega programa;
5. mobilizacija ter alokacija dodatnih človeških, materialnih in finančnih virov na mednarodni in nacionalni ravni ter zagotavljanje pomoči in vzpostavljanje medsebojnega sodelovanja in partnerstva med razvitimi in nerazvitimi državami.

C. PRIDOBIVANJE SREDSTEV

Razvite države so zagotovile, da bodo v splošni sklad razvojne pomoči prispevale 0,7 odstotka bruto domačega proizvoda. Nujno potreben bi bil tudi odpis dolgov najrevnejšim in najbolj zadolženim državam, ta sredstva pa bi bila namenjena programom za pomoč otrokom.

D. NADALJNJE AKTIVNOSTI, SPREMLJANJE IN OCENJEVANJE

Države in vlade naj redno poročajo o tem, kako uspešno uresničujejo zastavljene cilje. Države podpisnice Konvencije o otrokovih pravicah so dolžne vsakih pet let o nastalem napredku poročati Odboru za otrokove pravice pri OZN-u. Prav tako morajo poročati o dosežkih in izvajanju Akcijskega načrta.

DODATEK III/3: SVET PO NAŠI MERI

MI SMO OTROCI SVETA.

Mi smo žrtve izkoriščanja in zlorabe.

Mi smo otroci ulice.

Mi smo otroci vojne.

Mi smo žrtve in sirote virusa HIV/aidsa.

Mi smo prikrajšani za kakovostno izobrazbo in zdravstveno oskrbo.

Mi smo žrtve političnih, ekonomskih, kulturnih, verskih in narodnih diskriminacij.

Mi smo otroci, katerih glasovi niso uslišani: čas je, da nas upoštevate.

Želimo svet po meri otrok, ker je svet po naših merah svet po merah vseh.

© UNICEF Republika Južna Afrika / 1999 / Giacomo Pirozzi

V TEM SVETU NAJ BODO SPOŠTOVANE OTROKOVE PRAVICE TAKO, DA:

- bodo vlade in odrasli resnično in učinkovito uresničevali otrokove pravice in uveljavljali Konvencijo o otrokovih pravicah za vse otroke;
- bo otrokom v družinah, lokalnih skupnostih in državah zagotovljeno zanesljivo, varno in zdravo okolje.

© UNICEF Slovenije

NAJ BO KONEC IZKORIŠČANJA, ZLORABE IN NASILJA NAD OTROKI TAKO, DA BODO:

- zakone, ki varujejo otroke pred izkoriščanjem in zlorabo, izvajali in spoštovali prav vsi;
- odgovorni z neposrednimi programi pomagali otrokom žrtvam zgraditi novo življenje.

© UNICEF Gvatemala / 2005 / Donna DeCesare

NAJ SE SKRBI ZA ZDRAVJE OTROK TAKO, DA BODO:

- omogočene zdravstvene storitve in
- življenjsko pomembna zdravila in zdravljenje dostopna vsem otrokom.

© UNICEF Jugoslavija / 1999 / Roger LeMayne

NAJ BO KONEC VOJN TAKO, DA BODO:

- svetovni voditelji reševali konflikte z miroljubnimi dialogi namesto z uporabo sile;
- otroci begunci in žrtve vojne zaščiteni in imeli enake možnosti kot drugi otroci;
- imeli prednost razorožitev, ukinitve trgovine z orožjem ter prepoved izkoriščanja otrok vojakov.

© UNICEF Indonezija / 2006 / Estey

NAJ SE IZKORENINI HIV/AIDS TAKO, DA BODO:

- izobraževalni sistemi vključevali programe za preprečevanje okužb z virusom HIV;
- omogočena brezplačna testiranja in svetovalni centri;
- zagotovljene brezplačne informacije o virusu HIV/aidsu najširšim množicam;
- sirotam aidsa in otrokom, ki živijo z virusom HIV/aidsom, zagotovljene skrb in enake možnosti kot drugim otrokom.

46

© UNICEF / Olivier Asselin

NAJ BO OKOLJE VAROVANO TAKO, DA BODO:

- varovani naravni viri;
- vsi ozaveščeni, da je za življenje in razvoj potrebno zdravo okolje;
- otrokom s posebnimi potrebami dostopni prostori, ki jih potrebujejo.

© UNICEF Tajika / 1997 / Jeremy Horner

NAJ BO KONEC ZAČARANEGA KROGA REVŠČINE TAKO, DA SE:

- bo zagotovil svetovni boj proti revščini, v katerem se bo posebno pozornost posvečalo potrebam otrok in
- bodo ukinili dolgovi državam v razvoju, ki ovirajo njihov razvoj in napredek.

DODATEK III/3: SVET PO NAŠI MERI

© UNICEF Srbija / 1999 / Roger LeMoyne

NAJ BO VSEM OTROKOM OMOGOČENO IZOBRAŽEVANJE TAKO, DA:

- bodo zagotovljene enake možnosti in dostop do kakovostne, brezplačne in obvezne izobrazbe;
- bo šolsko okolje prijazno otrokom;
- bo imelo prednost izobraževanje za življenje in bo vključevalo tudi znanja s področja razumevanja, človekovih pravic, miru, odprtosti in aktivnega državljanstva.

© UNICEF Združeni narodi / 1995 / Susan Markisz

NAJ BO ZAGOTOVLJENA AKTIVNA SOUDELEŽBA OTROK TAKO, DA:

- se bo v skladu s Konvencijo o otrokovih pravicah med ljudmi vseh starosti širilo spoštovanje do otrokovih pravic in njihove soudeležbe;
- bodo otroci aktivno sodelovali pri odločanju, načrtovanju, izvajanju, nadzoru in ocenjevanju na vseh ravneh in pri zadevah, ki so povezane z njimi.

© UNICEF Združeni narodi / 2007 / Susan Markisz

**Zavezujemo se za enakopravno
sodelovanje v boju za svoje pravice.**

DELAVNICA III/1:
KAKŠEN JE SVET PO TVOJI MERI
Čas izvajanja:
 45 minut

Namen:
 spoznavanje sovrstnikov,
 primerjanje življenjskih razmer
 v Sloveniji in drugod

Starost:
 druga in tretja triada

Material:
 šelshamer, flomastri, trši papir
 formata A5, dodatka 2 in 3

10 min

Učencem povejte, da boste govorili o dokumentu, ki so ga državniki in predstavniki vlad sprejeli na posebnem zasedanju Generalne skupščine Organizacije Združenih narodov maja 2002. Otroke vprašajte, ali in kje so že slišali zanj in kaj vedo o njem. Komu je dokument namenjen, zakaj je bil sprejet, kdo uresničuje člene dokumenta? Ideje zapišite na plakat.

30 minut

Na tla razgrnite nov plakat in nanj napišite naslov Svet po naši meri. Pripravite trši papir, ki bo služil za domine. Vsak otrok naj dobi več listov papirja. Učenci naj nanje po sredini narišejo črto, tako da dobijo dva enaka pravokotna dela. Predstavljajo naj si, da so to domine. Učencem razdelite kopijo dodatka III/2. Ob Akcijskem načrtu naj razmišljajo, kaj še manjka, da bi bil svet resnično po njihovi meri. Opomnite jih, naj razmišljajo tudi o svojih vrstnikih po svetu. Kaj je treba vključiti v dokument, da bo primeren za otroke vsega sveta? Kako bi dopolnili dokument Svet po meri otrok? Najprej se pogovorite, kaj je pomembno, nato naj učenci na domine napišejo svoje ideje – v vsak pravokotnik samo eno besedo, tako da bosta na enem listu napisani dve besedi. Svoje domine lahko opremijo s slikami.

Ko učenci končajo (vsak naj ima vsaj tri domine s šestimi različnimi besedami), postavite domine na sredino. Skušajte jih zložiti skupaj. Če sta dva učenca zapisala isto besedo, ne bo težav. Druge domine položite skupaj tako, da eno poleg druge postavite tiste besede, ki so si po pomenu najbolj podobne. Domine sproti lepите na plakat ali na steno.

Ko učenci razmislijo in povedo svoje ideje ter nehajo sestavljati domine, jim povejte, da so tudi otroci na Otroškem forumu v New Yorku pred zasedanjem Generalne skupščine sprejeli posebno poročilo. Na forumu, ki je potekal na pobudo UNICEF-a, so sodelovali samo otroci. Dokument Svet po naši meri vsebuje poročilo teh otrok, hkrati pa mladim ponuja enostaven vodič po dokumentu Svet po meri otrok, ki so ga pripravili odrasli.

Fotokopirajte dodatek 3. Razdelite ga učencem. Člene dokumenta naj zalepijo ob svoje domine. Pogovorite se v koliki meri se vsebine domin prekrivajo z vsebino dokumenta Svet po naši meri.

5 minut

Delavnico končajte s pogovorom o obdelani tematiki.

UNICEF je leta 2006 sprejel načrt (The UNICEF medium-term strategic plan, 2006–2009) za obdobje treh let. V tem času si prizadeva za okrepitev zavezništva znotraj in zunaj Združenih narodov za trajnostni razvoj in povečanje vlaganj za otroke in njihove družine. Pri tem bo še naprej podpiral in uresničeval otrokove pravice. Med svoje prednostne naloge je prvič postavil tudi delo na zagovorništvu in razvoju zavezništva in partnerstva za otrokovo korist. UNICEF želi z razvojem širšega partnerstva in zavezništva ter s podporo ciljev in prioritet posameznih držav pomagati pri razvoju zmožnosti in sposobnosti posamezne države za uresničevanje otrokovih pravic. Ob tem bo še naprej podpiral programe za zagotavljanje otrokovih pravic do preživetja, razvoja in zaščite.

UNICEF-ov strateški načrt za obdobje 2006–2009 temelji na štirih pomembnih dokumentih, in sicer Statutu UNICEF-a, Konvenciji o otrokovih pravicah, Deklaraciji tisočletja in Svetu po meri otrok

© UNICEF Jugoslavija / 1999 / Roger LeMoine

Za obdobje od 2006 do 2009 si je UNICEF zastavil pet prednostnih nalog:

1. skrb za preživetje ter celovit in kakovosten razvoj otrok v zgodnjem otroštvu;
2. osnovno izobraževanje in enakost med spoloma;
3. boj proti virusu HIV/aidsu;
4. zaščita otrok pred zapostavljanjem, diskriminacijo, izkoriščanjem, nasiljem in zlorabami;
5. zagovorništvo in partnerstvo pri uresničevanju pravic otrok (tudi ureditev baz podatkov, raziskave, zakonske spremembe, politične odločitve v otrokovo korist).

DODATEK IV/1:
PRIMERJAVA DOKUMENTOV

Konvencija o otrokovih pravicah (1989)	Deklaracija tisočletja (2000)	Svet po meri otrok (2002)	UNICEF-ov strateški načrt (2006)
2. člen 6. člen 24. člen 31. člen	Odpravljanje skrajne revščine in lakote Zmanjševanje umrljivosti otrok Izboljševanje zdravja mater Zagotavljanje trajnostnega razvoja okolja	Spodbujanje zdravega življenja	Skrb za preživetje ter celovit in kakovosten razvoj otrok v zgodnjem otroštvu
2. člen 28. člen 29. člen	Doseganje enakosti spolov in dajanje več moči ženskam	Zagotavljanje kakovostnega izobraževanja	Osnovno izobraževanje in enakost med spoloma
2. člen 6. člen 21. člen 24. člen 28. člen 29. člen	Vsesplošno zagotavljanje osnovnega izobraževanja Boj proti virusu HIV/aidisu, malariji in drugim boleznim	Boj proti virusu HIV/aidisu	Boj proti virusu HIV/aidisu
2. člen 6. člen 7. člen 8. člen 9. člen 11. člen 16. člen 19. člen 20. člen 21. člen 22. člen 23. člen 30. člen 34. člen 35. člen 36. člen 37. člen 38. člen 39. člen 40. člen		Zaščita otrok pred zapostavljanjem, diskriminacijo, izkoriščanjem, nasiljem in zlorabami	Zaščita otrok pred zapostavljanjem, diskriminacijo, izkoriščanjem, nasiljem in zlorabami
13. člen 15. člen 26. člen 27. člen 44. člen			Zagovorništvo in partnerstvo pri uresničevanju pravic otrok (tudi ureditev baz podatkov, raziskave, zakonske spremembe, politične odločitve, osredotočene na otroke in njihovo korist)

DELAVNICA IV/1:

POVEZAVE MED PREDNOSTNIMI NALOGAMI V DOKUMENTIH:
SVET PO MERI OTROK, DEKLARACIJA TISOČLETJA, UNICEF-ov
STRATEŠKI NAČRT IN KONVENCIJA O OTROKOVIH PRAVICAH

10 minut

V razredu se pogovorite o predhodno obravnavanih poglavjih.

Na podlagi prejšnjih delavnic otroke vprašajte, kaj vedo o UNICEF-u. Če ne vedo veliko, jih napotite na internet ali v knjižnico, kjer bodo našli informacije. Pogovorite se z njimi, obnovite člene Konvencije o otrokovih pravicah in znova preglejte razvojne cilje tisočletja. Z učenci se pogovorite o prednostnih nalogah UNICEF-a. Razložite jim, da so cilji Deklaracije tisočletja preobširni in presegajo okvire poslanstva UNICEF-a, zato je slednji razvil strateški načrt za uresničevanje petih prednostnih nalog. Tudi te so del Deklaracije tisočletja.

25 minut

Izdelajte tabelo (štirje stolpci, šest vrstic) in v prvo vrstico vpišite naslove dokumentov: Konvencija o otrokovih pravicah, Deklaracija tisočletja, Svet po meri otrok in UNICEF-ov strateški načrt (pomagajte si s tabelo na delovnem listu). Učenci naj samostojno raziskujejo in zapišejo temeljne cilje Sveta po meri otrok v prvi stolpec. Vsebine preostalih dokumentov naj skušajo opredeliti in jih po podobnosti zapisati v isto vrsto. Ni nujno, da vse vsebine sodijo v tabelo, zagotovo pa boste ugotovili, da nekateri členi konvencije sovpadajo z drugimi členi.

Če predpostavljate, da imate premalo časa za samostojno raziskovanje, prekopirajte tabelo in jo razrežite na različne dele (da bo vsak cilj na svojem kosu), poleg tega pa iz prejšnjega poglavja kopirajte člene konvencije, ki so navedeni v tabeli. Učenci naj poskušajo na velik plakat nalepiti dele, kot je navedeno v tabeli.

Čas izvajanja:
45 minut

Namen:
učenci samostojno iščejo
povezave med različnimi
dokumenti

Starost:
druga in tretja triada

Material:
tabela (dodatek 1), šelešamer,
lepilo

DELAVNICA IV/1:

POVEZAVE MED PREDNOSTNIMI NALOGAMI V DOKUMENTIH:
SVET PO MERI OTROK, DEKLARACIJA TISOČLETJA, UNICEF-ov
STRATEŠKI NAČRT IN KONVENCIJA O OTROKOVIH PRAVICAH

10 minut

Zaključek in evalvacija

Učence vprašajte, kaj so se naučili v prvih dveh sklopih. Še enkrat obnovite omenjene dokumente. Z otroki se pogovorite o uporabnosti dokumentov Svet po meri otrok, Deklaracija tisočletja, UNICEF-ov strateški načrt in Konvencija o otrokovih pravicah. Zakaj se jim zdijo smiselni, kaj jih pri dokumentih moti, kje vidijo kritične točke, kateri deli dokumentov se jim zdijo dobri, kaj bi spremenili ...

© UNICEF Kongo / 2008 / Asselin

UNICEF deluje v 157 državah v razvoju, v katerih izvaja dolgoročne programe pomoči. Če vas zanima, katere so te države, obiščite spletno stran www.unicef.org, kjer boste pod rubriko »info by country« našli več informacij.

Da bodo učenci lažje razumeli razlike med industrializiranimi državami in državami v razvoju, izvedite z njimi naslednje delavnice:

© UNICEF Sierra Leone / 1998 / Giacomo Pirozzi

DELAVNICA V/1:
RODOVITNI DELEŽ SVETA

Čas izvajanja:
30 do 45 minut
(odvisno od diskusije)

Namen:

Ponazoritev primerjave velikosti sveta in obdelovalnih površin na svetu s pomočjo jabolka ter s tem pri mladih spodbuditi zavest o pomenu trajnostnega razvoja.

Starost:

druga in tretja triada osnovne šole

Potrebujemo:

večje jabolko (lahko tudi hlebec črnega kruha), nož

Težko je prikazati, od česa je odvisen človek, torej, koliko je na svetu obdelovalnih površin, ki nam dajejo hrano. S pomočjo delavnice lahko to nazorno prikažete.

Če se bomo zavedali, kako malo je obdelovalnih površin, bomo prej sodelovali v programih za trajnostni razvoj in jih lažje razumeli. Pri otrocih preverite, kako dobro poznajo površino zemlje, kaj vedo o rastju, o obdelovalnih površinah, zakaj so zelene površine pomembne ... Pogovorite se o tem, če so že kdaj obdelovali zemljo, imajo doma vrt itd.

S pomočjo jabolka lahko simbolično prikažete, kolikšen del naše zemlje je dejansko rodoviten in obdelan. Jabolko, ki torej predstavlja svet, razrežite na četrtine. Tri četrtine postavite ob stran, v roki vam tako ostane ena četrtina jabolka. Vprašajte otroke, kaj predstavljajo tiste tri četrtine, ki ste jih dali na stran.

Pustite, da sami poskušajo najti odgovor. Če ga ne, jim šele nato povejte, da so to ocean in druge vode. Četrtnina, ki jo držite v roki, predstavlja kopno. To četrtino razdelite na pol.

© UNICEF Siera Leone / 1998 / Giacomo Pirozzi

DELAVNICA V/1: RODOVITNI DELEŽ SVETA

En kos jabolka (osmino jabolka) odložite.

Pogovorite se z otroki, kaj pomeni odloženi kos jabolka.

Ta predstavlja kopno, ki ni primerno za življenje, in sicer polarna področja, puščave in visokogorja.

Drugi kos (osmina jabolka) predstavlja kopno, primerno za življenje, ki pa ni nujno primerno za pridelovanje hrane.

Ta drugi kos jabolka (osmino jabolka) razrežite na štiri enake dele. Tri dele odložite na stran.

Kaj pomenijo odloženi kosi jabolka?

To so pokrajine, ki so preveč skalnate, premrzle, preveč izpostavljene eroziji, katerih prst ni dovolj kakovostna za pridelovanje hrane. Del te zemlje pa prekrivajo mesta, tovarne, šole, parkirni prostori in drugače izkoriščena zemlja, ki je zato nerodovitna.

Kaj vam je ostalo v roki?

V roki imate 1/32 jabolka.

Počasi tenko olupite ta košček jabolka.

Vprašajte otroke, kaj pomeni ta olupek.

Ta tanek olupek, ta kožica, ki je ostala od jabolka, predstavlja del naše zemlje, ki ga obdelujemo. Na tem malem olupku zraste vsa hrana in od tega majhnega deleža zemlje, ki je globok komaj do dva metra, je odvisno vse človeštvo.

Prikazovanje deleža zemlje, ki je rodoviten in se uporablja za pridelavo hrane, sklenite s pogovorom o pomenu sodelovanja in delovanja vsakega posameznika v odnosu do sveta.

S tem, ko ste učencem pokazali, kako malo zemlje lahko dejansko izkoristimo, kaj nam je ostalo, če odštejemo vse tisto, kar smo zazidali, uničili, izsušili ali posekali, jih tudi spodbudite k zavedanju pomena obdelovanja teh površin in nujnosti, da jih ohranimo. Tudi tako jih lahko spodbudite k sodelovanju v programih, povezanih s trajnostnim razvojem.

Take programe izvaja tudi UNICEF. V državah v razvoju spodbuja vse, ki imajo to možnost, da se učijo in obdelujejo zemeljske površine v svoji okolici. Na tak način si lahko sami pridelajo hrano in tako postanejo neodvisni od hrane, ki je naprodaj na trgu.

Vir:

Parker, Larry in Bayne MacMillan: Teaching about Sustainability. Some strategies - Global insights.

<http://www.lsf-lst.ca/en/teachers/nb-insights.en.pdf>

DELAVNICA V/2:
KOLIKO PRIPADA KOMU?

Čas izvajanja:
30 do 45 minut
(odvisno od diskusije)

Namen:

Aktivna in poučna delavnica o globalizaciji in razlikah med posameznimi deli sveta pomaga pri učenju in spoznavanju, kako je dohodek v svetu razporejen med celinami, kam sodimo mi, kaj imajo oziroma česa nimajo drugi, katera celina je najbogatejša, katera najrevnejša ...

Starost otrok:

tretja triada osnovne šole

Potrebujemo:

plakat sveta, sto figuric, sto kovancev za en cent
1 podlaga "Zemljevid sveta"
100 figuric (=100% svetovne populacije)
100 kovancev (=100% svetovnega dohodka – BDP)

Plakat in figurice lahko s skupino izdelate vnaprej, lahko pa poskušate materiale pridobiti preko Društva Humanitas (Društvo za človekove pravice in človeku prijazne dejavnosti Humanitas).

Znano dejstvo je, da si je velike številke težko predstavljati. Delavnica En svet prikazuje porazdelitev svetovne populacije na različnih kontinentih in regijah in porazdelitev svetovnega dohodka (merjeno v BDP) na preprost in neposreden način.

S pomočjo delavnice bodo otroci spoznavali nekaj dejstev sveta, v katerem živijo, in sicer glede števila prebivalcev na posamezni celini ter njihovega dohodka.

Spodnja tabela prikazuje število prebivalcev in dohodek v različnih delih sveta.

Pred izvedbo delavnice skupaj z učenci pripravite pripomočke za izvedbo delavnice. Na velik plakat ali kos blaga narišite zemljevid sveta in vsako celino pobarvajte z drugo barvo. Izdelajte sto figuric (iz modelirne (das ali fimo) mase ali kartona) in pripravite 100 kovancev (po 1 cent).

Ko boste pripravili materiale, lahko začnete z izvajanjem delavnice.

15 minut

Na sredino razreda razgrnite zemljevid sveta in učencem ponudite figurice. Njihova naloga je, da postavijo figurice na različne celine tako, da bodo predstavljale njihove deleže svetovnega prebivalstva. Učencem pustite, da se med seboj posvetujejo in postavijo figurice na zemljevid tako, kot menijo, da je razporejeno prebivalstvo sveta.

V tem delu delavnice je možna diskusija s pomočjo različnih vprašanj, kot so: "Kaj po vašem mnenju oblikuje našo predstavo o porazdelitvi svetovnega prebivalstva?" ali "Katere podobne, interesi (morda bolje predstave?) in strahovi se skrivajo v ozadju?"

15 minut

Ko zaključijo, jim razdelite še kovance. Kovance naj razdelijo glede na svoje mnenje o bogastvu posamezne celine (BDP).

celina	prebivalstvo	prebivalstvo (%)	figurice	dohodek (v mrd \$)	dohodek v (%)	kovanci
Evropa	591.852.029	9,19	9	14.467,60	32,63	33
Azija (brez Rusije)	3.894.694.000	60,45	60	11.304,58	25,50	25
Rusija	143.114.000	2,22	2	763,72	1,72	2
Avstralija in Oceanija	32.455.000	0,50	1	851,38	1,92	2
Latinska Amerika in Karibsko otočje	551.177.000	8,55	9	2.482,29	5,60	6
Afrika	896.606.000	13,92	14	933,66	2,11	2
Severna Amerika	333.058.566	5,17	5	13.530,32	30,52	30
Skupaj	6.442.956.595	100	100	44.333,54	100	100

(Tabela vsebuje podatke iz Fischerjevega Svetovnega Almanaha 2008.)

DELAVNICA V/2: KOLIKO PRIPADA KOMU?

15 minut

Učenci naj se posedejo okrog zemljevida. Določite štiri učence, ki bodo pomagali prerazporejati figur in kovancev. Z učenci se pogovorite o dejstvih in o njihovih predvidevanjih: Počasi preberite podatke, navedene v tabeli, ob vsakem podatku se ustavite in z učenci pogovorite o dejstvih ter skupaj prerazporedite (če je to potrebno) figure in kovance.

Na koncu igre je pomembno, da se pogovorite o podobi, ki se je prikazala na zemljevidu ter o vplivu, ki ga je igra imela na posamezne igralce. Diskusija ob koncu je najpomembnejši del igre. Udeležence poskusite spodbuditi k temu, da izrazijo lastno mnenje o tem, zakaj so razlike med posameznimi deli sveta tako velike, kako jih je moč zmanjšati. Predvsem je pomembno, da se soočijo z odstopanji od predstav, ki so jih imeli pred začetkom igre ter poskusijo ugotoviti, zakaj je do njih prišlo.

Igra En svet lahko služi kot uvodna aktivnost, kadar se ukvarjamo s temami, kot je trgovina z vsakdanjimi dobrinami, npr. bananami, rižem, kakavom ali bombažem.

Po sklepu delavnice se z učenci pogovorite o tem, kaj jih je najbolj pretreslo, čemu so se najbolj začudili in kaj se jim je zdelo najbolj zanimivo.

© UNICEF Siera Leone / 1998 / Giacomo Pirozzi

DELAVNICA V/3:

KAKO JE RAZPOREJENO SVETOVNO BOGASTVO?

Čas izvajanja:

20 minut

Namen:

Spodbuditi učence k razmišljanju o pomanjkanju in o tem, kdo pomanjkanje izkuša, kako ga je izkusiti

Starost:

2. in 3. triada osnovne šole

Potrebujemo:

stoli (enako število stolov, kot učencev)

Delavnico Koliko pripada komu? lahko nekoliko prilagodite in izvedete tudi brez zemljevida, figuric in kovancev. Deleže lahko na primer prilagodite glede na število sodelujočih učencev. Na primer: Če imate 25 učencev, lahko bogastvo sveta prikazete s pomočjo njihovih stolov.

V razredu prostorsko označite celine in nanje postavite sorazmerno število stolov glede na bogastvo (kot je prikazano v spodnji tabeli). Ko so stoli pravilno postavljeni, prerazporedite učence na celine, pri tem pa upoštevajte njihov delež prebivalstva. Učencem povejte, da morajo vsi sedeti, in da se nihče ne sme dotikati tal. Učenci bodo tako zelo konkretno izkusili bogastvo, kjer si bosta dva učenca delila 8 stolov, in revščino oziroma pomanjkanje tam, kjer si bo moralo 15 učencev deliti 6 stolov.

celina	prebivalci - učenci	bogastvo - stoli
Evropa	2 (2,25)	8 (8,25)
Azija (brez Rusije)	15	6 (6,25)
Rusija	1 (0,5)	1 (0,5)
Avstralija in Oceanija	1 (0,25)	1 (0,5)
Latinska Amerika in Karibsko otočje	2 (2,25)	1 (1,5)
Afrika	3 (3,5)	1 (0,5)
Severna Amerika	1 (1,25)	8 (7,5)
Skupaj	100	100

© UNICEF Sierra Leone / 1998 / Giacomo Pirozzi

DELAVNICA V/3:

KAKO JE RAZPOREJENO SVETOVNO BOGASTVO?

DRUGE ZANIMIVOSTI:

Naj navedemo še nekaj drugih dejstev. Spodnje številke upoštevajo dejanske deleže današnjega sveta, predstavljene na primeru, če bi svet štel zgolj 100 prebivalcev. Uporabite jih pri svojem delu in spoznavanju sveta, predvsem pa držav v razvoju.

Če bi bilo na vsem svetu 100 prebivalcev, bi bilo:

- 61 prebivalcev Azijcev,
- 12 prebivalcev Evropejcev,
- 6 prebivalcev Severno Američanov,
- 7 prebivalcev Južno Američanov,
- 13 prebivalcev Afričanov,
- 1 prebivalec bi bil Avstralec.

Prav tako bi bilo:

- 33 prebivalcev kristjanov,
- 18 prebivalcev muslimanov,
- 36 prebivalcev drugih verstev,
- 13 prebivalcev ateistov.

© UNICEF / 2006 / Markisz

DELAVNICA V/3:**KAKO JE RAZPOREJENO SVETOVNO BOGASTVO?****IN ŠE NEKAJ DRUGIH ZANIMIVOSTI:**

6 prebivalcev bi si lastilo 70 % svetovnega bogastva.

78 prebivalcev bi živelo v domovih, ki ne ustrezajo osnovnim življenjskim standardom (nimajo strehe, so brez ogrevanja...)

22 prebivalcev bi bilo nepismenih.

30 prebivalcev bi bilo podhranjenih, 1 bi umrl od lakote, 18 jih ne bi imelo dostopa do čiste pitne vode.

7 prebivalcev bi imelo dokončano srednjo šolo, 1 prebivalec bi imel univerzitetno izobrazbo (kar 92 prebivalcev bi imelo manj kot srednješolsko izobrazbo), 8 prebivalcev bi imelo doma računalnik.

Torej, če živite v urejenem stanovanju, imate dovolj hrane in ste pismeni, so razmere, v katerih živite, boljše kot pri 75 drugih prebivalcih. To pomeni, da sodite med 25 % (četrtno) najbogatejših ljudi na svetu.

S temi podatki lahko enostavno in učinkovito predstavite današnje razmere v svetu.

Vir: <http://schools.welthaus.at> in <http://www.humanitas.si>

© UNICEF Iran / 2007 / Noorani